

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на тема „Съдържание на биологичното образование в българската и калифорнийската образователна система – сравнителен анализ“ в конкурс за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по ПН 1.3 Педагогика на обучението (Методика на обучението по биология)

Автор: докторант Мая Иванова Гачева

Рецензент: проф. дпн Янка Динкова Мерджанова, катедра Дидактика, ФП, СУ „Св. Климент Охридски“

Представяне на докторанта: Докторантката има дългогодишен и разнообразен опит в проблемната област на своето изследване – преподавателски, образователен, квалификационен, проектен – и в чужбина, и в България. И в момента е действащ учител по биология в българско училище с интернационален профил. Тези факти позволяват автентично и компетентно изворово сравнително изследване и докторантката е използвала максимално тези потенциали на средата и на личния си опит.

Съдържателна оценка на труда: Изключително актуална проблематика за учебното съдържание, на фона на динамиката в развитието на научното познание; на интегративните тенденции и на съдържателно, но и на обучаващо дейностно равнище като бинарни и отворени учебни занятия; на синхронизирането в международен план на всички равнища – практика, ресурсното ѝ осигуряване, иновиране за учебното съдържание, педагогическото компетентностно осигуряване, нормативното съответствие и ръководство на тези разнопосочни процеси. Тепърва проблемите за отвореното и все пак специфично реализиране на „частните“ методики или дидактики ще се разгръща като ключов за бъдещото образование процес. Разполагаме с труд, плод на съзнателно изследователско посвещаване и фокусиран много точно върху сравнителен анализ на учебно съдържание на всичките му равнища на проявления – от концепциите през законите и учебниците до случващата ги методика в и чрез резултатите и учебните постижения на учениците. Този пълен обхват на „Методическото“ заслужава най-високо приносно отличаване“. Трудът разполага и с всички конкретни количествено-качествени характеристики, за да бъде така „уличен“ като отличен:

1. Оптимален обем 168 с., 78 източника, 50 архивни документа, 16 таблици и 37 фигури. Отделните 4 части са балансирани и съответни на балансирана концентрация върху значимите за темата проблеми: първа част е методология на изследването и сама по себе си е научен принос на методологическо изследователско равнище – фиг. 3. Втора и трета част са концептуално-теоретически и интерпретират, но посока целите на изследването,

компетентностния подход, нормативната база и реализационната ѝ част – учебната документация.

2. Разполагаме с ясна и богата концепция, стъпваща на утвърдени педагогически тези и доразвита от автора. Той енергетизира методологическото, теоретико-аналитичното, историографското, емпиричното равнище на научното изследване в „дома“ на Методическото – това е уникално.
3. Сравнителният анализ е структуриран по много добре разписани критерии и показатели, насочени към целта на изследването. Той е не само констативен, но и аналитичен и перспективен със съпътстващи изводи за адаптиране и пренос на опит.
4. Емпиричната част в 4-та глава на труда свидетелства и за авторовите предположения, и за целите и задачите на труда, и е насочена към ползите за практиката на биологичното образование в България.
5. Езикът и стилът на автора са издържани в научно и жанрово отношение. Много прецизно използване на понятийния научен апарат – разграничаване на „съдържание на образованието“ от „съдържание на обучението“ (с. 20), което коректно пред-определя по-нататъшното методологическо структуриране и емпирично осъществяване на сравнителния анализ в цялата процедура.
6. Изследването е автентично и авторско.

Автореферат и публикации: Авторефератът отразява обективно труда. Публикациите са 3 – в научни списания, достатъчни и представителни за автора.

- *Приноси моменти:* Приемам напълно представените, които отразяват и предварителните ми допълнения за: 1. Първо методологическо научно-изследователско равнище на принос; 2. За първи път реализиране на историографския аспект на биологичното образование в контекста и за целите на Методиката на обучение по биология.

И не мога да не отбележа как, за тази широка и едновременно уникална предметно оцветена характерология и постижения на труда, ключово значение има екипното научно ръководство – от утвърден прекрасен методик и от утвърден прекрасен педагог в лицето на доц. д-р П. Райчева и доц. д-р И. Петкова. Този екип възлъщава модерните и бъдещи тенденции в развитието на обучението като специализация и интеграция – към отвореност за компетентностно личностно развитие.

Бележки, въпроси и препоръки: те са адресирани към колежата като експерт методик и като автор, който ще издаде труда си.

Бележки и препоръки за бъдещия труд и бъдещите изследвания:

1. *За труда и бъдещето* – Да разшири 4-та част за анализ на постиженията на учениците и доразвие в лонгитюдна перспектива.
2. *За труда и бъдещето* – Да продължи и задълбочи препоръките за българския модел на равнище нормативна база – Наредба № 16 за учебници, Стандарти за учебно съдържание, Учебни програми.

Въпроси:

1. Кое от българския опит в структуриране, обработване или методическо реализиране на учебно съдържание по биология Мая Гачева смята за заслужаващо си трансферно постижение в международен план?
2. Какви са по-нататъшните изследователски посоки на автора като методик?
3. Нужните 3 спешни промени в „пейното“ методическо поле от нормативен, на равнище учебници/учебни ресурси и в практически порядък, за които докторант Гачева работи и сега?

Заключение: С оглед на законово-съобразното протичане на процедурата, съответствие на кандидатурата на научно-метричните изисквания, реализираните уникални резултати и приносни моменти в труда в полето на Методика на обучението по биология, пълното интегриране на докторанта в образователната практика и в академичния живот, препоръчвам на членовете на научното жури присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по ПН 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по биология) на докторант Мая Иванова Гачева.

Август 2024

София

Автор на рецензията:

(проф.дпн Я. Мерджанова)